

SZEGEDI LAPOK.

Ipar, kereskedelmi, gazdasági és közművelődési hetilap.

A „DUGONICS-KÖR” KÖZLÖNYE.

ELŐFIZETÉSI ÁR

helyben házhoz hordva és vidékre postán küldve:

Egész évre	4 frt — kr.
Félévre	2 „ — „
Évnyegyedre	1 „ — „
Egy óra 40 kr. Egy példány ára 10 kr.	

Szerkesztői s kiadói hivatal:

A lap tulajdonos lakása (Alsóváros, Segítő-b.-a.-utca 9-ik szám), hová a lapot illető cikkek, előfizetési pénzek, hirdetések stb. bérmentesítve czimzendők.

Kéziratok nem adatnak vissza.

HIRDETÉSMENYERÁR:

Haganhirdetéseknél 1 öt hasábos petitsor egyszeri beiktatása 4 kr., minden további beiktatás 2 — 2 kr. és minden egyszeri hirdetésnél bályegdíj 30 kr.

Hivatalos hirdetések a díjnak a hirdetésmenyével együttes beküldése mellett 50 kr-ért eszközöltnak.

Nyitlerek 1 négy hasábos sora 15 kr-ért vétetnek fel. Egyobb és többszöri hirdetéseknel kedvezmény nyujtatik.

A Dugonics-émlék kérdéséhez.

A jövő hó 25-én 56 éve lesz már, hogy városunk néhai érdemes szülöttje, Dugonics András emulandó életéről jobb létre szenderült.

Több, mint félszázadon át ébresztgeté az alvófélben volt nemzeti érzületet s öntudatot magyar szellemű irodalmi műveivel, míg végre a galambfürtű aggastyán áldáson leróván emberi s honfiai nemes tartozásait, megvált ez árnyék-világtól, az általa megkezdett nagy munka folytatását első rendben földieit hivatottjainak hagyván örökségül.

És földieit — e nagy örökség birtokosai — iparkodtak-e a megtisztelő feladat komoly, eredménydus teljesítése által egy félszázad óta magukat méltó örökösökül feltüntetni?

Oly kérdés ez, melyre válaszolni annyit tesz, mint magyar irodalmi tevékenységünk félszázados eredményével beszámolni, mi hogy nem csekély feladat, indokolnunk sem kell, habár e sorok írója azon idő kétharmadán át előtanuja s talán nem is épen tétlen szemlélője vala Szeged irodalmi tevékenysége nyilatkozatainak.

Azonban e kérdés kellő megoldása városunk történelmi múltja megírójának teendői közé tartozván, jelen sorainkban csak a boldogult földink emléke iránt koronként nyilvánult kegyelet megérintésével kívánunk foglalkozni azon célból, hogy ezáltal talán sikerülend a hálás utódok kegyeletének lehető helyes irányu megállapodásához részünkről is némileg hozzájárulni.

Az első és földieink hálás kegyeletéről nyíltan tanuskodó jelenségnek mondható azon mozgalom, melynek a harminczas évek elején egy emlékszobor felállítása vala célja a boldogultnak rendtársa, Karácsonyi Incze indítványára, de az akkori viszonyokban rejlő számos okok miatt kellő eredménye nem lehetett. Egy, sokkal örvedetesebb, mert több sikerre számítható mozgalom mutatkozott azon időtájban városunk mivel fiatal-sága között is, mely érintett nagynevű földink emlékének azzal óhajtott áldozni, hogy egy írói kör megalakításán fáradozott, s így az utódok legszebb kegyeletével, szellemi termékei virágával óhajtott az elköltözött nagy szellem emlékének hódolni, mi bizonyára a boldogult részéről „Aranypercek” című műve előszavában kifejezett ohajnak leginkább megfelelt volna, hahogy a nemes célú kezdeményezés többek lelkében viszhangra talál vala....

Az érintett két mozgalom folyama alatt a boldogultnak rendtársai — habár szándékosan tartózkodtak is közbeléptükkel földieink kegyeleti tartozása lerovását befolyásolni — nehogy a drága hamvakat jelelő egyszerű fakereszt is végleg eltűnjék a szó legszebb értelmében vett Paphalom-ról, 1848-ban

azon loboralaku márványemléket állíták fel sirján, melynél a gymnasiumi ifjuság — halottakestéjén évenként lerója honfiai kegyelete gyengéd adóját. És ezt nevezhetjük ezen ügy körül a h a r m a d i k, dicséretes mozgalomnak.

A negyedik jelentékeny mozgalom a 60-as évek elején keletkezett, s a Sz. Híradó által élénken tolmácsolt ama buzgolkodás vala, mely Dugonics művei kiadását tűzvéni ki feladatul, az ekként befolyandott jövedelemmel, úgy az egyesek önkénytes adakozásai útján gyüendő összeggel a husz éven át pihent emlékszobor eszméje megvalósítását czélozta, de szintén sikertelenül, mert az érintett mű kiadása elmaradván, az egyébként befolyt összeg pedig elégtelen levén a kegyelet érintett nyilatkozatására, az jobb időkig kamatozás végett elhelyeztetett.

A negyedik mozgalom, mely a Szegedi Lapok-ból ismert Dugonics-kör alakításával egy év előtt megindult, hason czélú a már jelzett második mozgalommal, mely bár félreértetve, de azért lankadhatlanul iparkodik kitűzött célja felé haladva, kegyeletadóját a magyar irodalom uttörő bajnokának szerényke irodalmi termékeivel a lapok hasábjain leróni.

Ez utolsó mozgalomra csakhamar egy másik — az ismert szobor állítására törekvő legujabb mozgalom is fölszínre került, s a vele rokon két előző törekvésnél némileg szerencsésebben működén, már-már oly oly összeggel rendelkezik, mely kitartás mellett a szobor létrejöhetésének reményét méltán felkelté számosakban.

És az ügy ezen legujabb folyama közepett a Híradó mult vasárnapi számában a „Néhány szó a Dugonics-émlékről” cikkben G. polgártársunk nem tartja időszerűtlennek kijelenteni, hogy a begyűlt összeget egy, Dugonics nevéhez és szelleméhez méltóbb szobornak emelésére akként lehetne fordítani, ha az 8000 fitra fölszaporitva, négy oly ösztöndíj alapjául tétetnék le, melynek kamataival a felsőbb reáltudományok elsajátításában fáradozó s kiváló tehetségű szegedi szegénysorsu ifjak segélyeztetnének.

A cikkíró — csekély nézetünk szerint — a lehető legnemesebben fogta fel a Dugonics iránt nyilvánulható legméltóbb kegyelet eszméjét, s mi is előnyt adnánk az ily szellemi szobor emelésének a hideg kötömeg helyett, oly módosítással azonban, ha az érintett ösztöndíjak fele az irodalmi térre hivatottságot tanusító két szegedi tanulónak, a másik fele pedig a boldogult által is előszertetett reáltudományokban jeleskedő két ifju földinknek szolgálna ösztönző segélyül.

Szabó M.

Az iparszabadság.

Schmith Ádámnak mult számunkban ismertetett elve a csereértékekről, a minden iparág általános szabadságáról, a kormány szabályrendeleteinek minden beavatkozása nélkül, kiindulási pontja lón csaknem minden új nemzetgazdasági nézeteknek.

Ebből levezethető minden fölszabadítás, felüggesztése az egyedáruskodásnak, szabad költözés, iparszabadság, szabad kereskedelem, a közvetett adók eltörlése s a t., melyekért az ujkor mindegyre hangosabb igényekkel lép fel.

Ezen, eléggé nagyra nem becsülhető erkölcsi vívmányokon kívül a közönségre egy nyílt anyagi haszon is háromolnék, mert egy egészen jelentékeny munka-mennyiség, mely jelenleg teljesen meddően pazaroltatik el ama régi hagyományok felügyelete és igazgatása által, a csereértékek szaporításához járulna.

Franciaországban S a y karolá fel Schmith elméletét, sőt az előbbi még tovább ment mesterénél is, mert ő még a szellemi munka csereértékét is hozzászámítá, amit Schmith nem tón, s ez a szabadalmi törvényhozásra, általán a szellemi tulajdon védelmének tanára határozott befolyásu. Mint tudva van, a szellemi munka, ha nem is arányos mérv szerint, de mégis adóztatásnak van alávetve, s azért értékesítése a jelenlegi viszonyok közt védelemre szorul. Vajon a mód, mely szerint ez nyujtatik, nehézségeket szül-e vagy nem, egészen más kérdés, melyre a feleletnek a „Vajon tulajdonképpen”-nel semmi köze.

Kérdezzük már, mennyire lépett életbe Schmith tana, úgy előre kell előbb bocsájtanunk, hogy nem egyedüli nehézség, a gyors és általános eltörlése azon állapotoknak, melyek az állam-kormányzatával a legmagasabban egybefüggnek, hanem az is, hogy ezen szabadság létrejötté miatt keletkező aggodalom oly okokkal lép fel, melyek rendesen egyes esetekből merittetnek, s azért nem érvényesek ugyan általánosságban, de mégis figyelembe vétetnek, hogy kicsinyes egyéni érdekek kárt ne szenvedjenek. Szabad kereskedők és védvamosok, e két zászló alatt küzdenek a pártok, küzd az új elv a régivel, amely Colbert idejében Franciaországban áldás, a világra nézve a 19. században eddig nyomor.

Ha a világ ma jőne létre hirtelen, s magas miveltségű népekkel népesítettnek be, miként mi magunkat képzeljük, az államok szövetkezésénél csak a dőre jöhetne azon gondolatra, hogy köztük elzáró korlátok és vámok emelendők, és ezen elv ma mégis nagyban védelmeztetik.

Ha meg kell is engednünk, hogy az elvben teljesen helyes a gyakorlatban nem mindig valósítható meg anélkül, hogy a létezőkkel lassankint s átmenetekben ne közvetítessék; azonban mégis kell olyanokat keresnünk, s a védelemnek azonnal meg kell szűnni, mihelyt a védett versenyképessé vált.

Hogy azonban azzá váljék, erre a védvám lassankint csökkentése a legjobb ösztönző-szer lenne. Más esetben az iparosok egyes osztálya verseny-társaik ellenében szabadalmakkal láttatnék el, mert az állam szükségképen kényszerül, hogy az általa felállított behozási vám helyett magát kárpótolja, más cikkeket, melyek behozatnak, vámmal terhelni, s ez által épen azoknak nehezíti a versenyt és a kelendőseget, kik a fölemelt védvám-tól épen semmi előnyt sem huznak.

Ily közvetítés, a behozati-vám fölemelése oly árucikkekre, melyek gyártását saját tartományunkban előmozdítani szándékozunk, egy védvámrendszer, de olyan, mely a külső versenyt nem egészen zárna el, czélja rendesen a vámi és kereskedelmi szerződéseknek, melyre a védvamosok és szabad kereskedők egyesültek.